

MAAELUMINISTEERIUM

Looma heaolu ja tervis, olevik ja tulevik

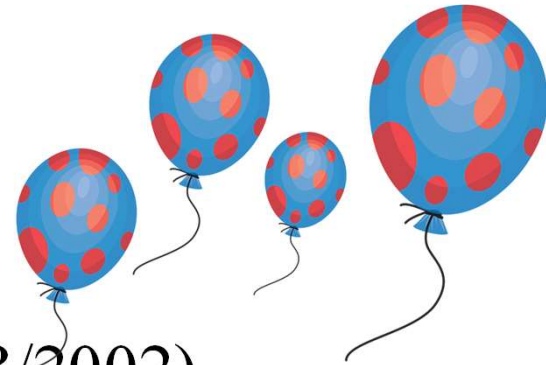
Hendrik Kuusk

Maaeluministerium

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Ajalugu

- 15 a Eesti Euroopa Liidus
- 17 a EL Toiduseadust (määrus nr 178/2002)
- 20 a Toiduseadust
- 20 a Veterinaarkorralduse seadust
- 20 a Loomatauditõrje seadust
- 19 a Loomakaitse seadust

Euroopa Komisjoni Strateegia „Talust lauale“ (Farm to Fork- F2F)

▪ **Kestliku toidutootmise tagamine**

- Vaadatakse üle loomade heaolu käsitlevad õigusaktid, sh loomade transporti ja tapmist puudutavad – tagada loomade heaolu kõrgem tase.
- Kaalutakse võimalust kehtestada loomade heaolu märgistus – väärtustada loomade heaolu toidutarneahelas.
- Võetakse kasutusele meetmed, et vähendada põllumajandus- ja vesiviljelusloomadel kasutatavate antibiootikumide müüki 50% võrra.
- Vaadatakse läbi söödalisandite määrus – vähendada loomakasvatuse keskkonnamõju eesmärgiga hõlbustada innovaatiliste söödalisandite turuletoomist (nt zootehnilised söödalisandid (nt seedimist soodustavad ained), veele lisatavad söödalisandid).

Euroopa Komisjoni järgmise perioodi ÜPP strateegiakava soovitused Eestile

- Eesti arengud üldiselt positiivsed, kuid on teatud väljakutseid, millele tuleb tähelepanu pöörata
- Eesti on üks suuremaid ÜPP looma heaolu meetmete kasutajaid, kuid loomade heaolu nõuded ei ole piisavalt eesmärgipärased ja ambitsioonikad
- Loomakasvatustes otstarbeks müüdavate antibiootikumide kogust saab veelgi vähendada
- Sigade Aafrika Katku leviku taustal tuleb pöörata suuremat tähelepanu bioohutuse meetmete tõhustamisele suunatud investeeringutele

Euroopa Komisjoni järgmise perioodi ÜPP strateegiakava soovitused Eestile

- Suurim antibiootikumide kasutaja Eestis on veisekasvatusektor, millele järgneb seakasvatusektor
- Eestil on rida väljakutseid seoses loomakaitsealaste nõuete kehtestamise ja rakendamisega
 - Näiteks sigade sabade lõikamine on siiani tavapraktika
 - Sigade pidamise tingimusi tuleb parandada
- Vajalik on bio-ohutuse meetmete rakendamine kõikides seakasvatuse ettevõtetes SAK leviku tõkestamiseks/vältimiseks

Seadusemuudatuste vajadus

EL määrused ja nende rakendamine

- Määrus 2017/625 ehk ametlikku kontrolli määrus (AKM) - rakendus 14. detsember 2019
- Määrus 2016/429 ehk loomatervise määrus (LTM) - rakendub 21. aprill 2021
- Määrus 2019/6 ehk veterinaarravimite määrus (VRM) ja määrus 2019/4 ehk ravimsööda määrus (RSM) rakenduvad 28. jaanuar 2022

Siseriiklikud algatused

- Toiduseadus
- Loomakaitseseadus

EL määruste rakendamiseks tehtavad/tehtud seaduste muudatused

- **Kobarmuudatus** (ToiduS, SöS, VetKS, LTTS) seoses AKM rakendamisega
- Loomade ja loomsete saadustega **kauplemise seaduse muudatus** seoses AKM rakendamisega
- §
- **Veterinaarseadustik** - koondab loomatauditõrje seaduse, veterinaarkorralduse seaduse ja loomade ning loomsete saadustega kauplemise seaduse, rakendatakse LTM
- **Ravimiseaduse ja söödaseaduse muudatused** seoses veterinaarravimite ja ravimsööda määruste rakendamisega

AKM rakendamine - kobarmuudatus, kauplemise seaduse muudatus

„Kobar“ jõustus 01.01.2020, kauplemise seaduse muudatusi menetletakse koos veterinaarseadustiku muudatustega

- SöS - loobuti mitteloomse sööda saajaprotsendilisest kontrollist piiripunktis, senine toimingute eest kogutav riigilõiv asendati järelevalvetasuga
- VKS - kitsenesid volitatud veterinaararstide volitused
- muudeti järelevalve tunnitasu komponente ja arvestusmetoodikat
- muudeti piiripunktide määramise korda
- muudeti loomade või loomsete saaduste kavandatavast saabumisest teavitamise korda, jm

Veterinaarseadustik

On MEM töös, läbinud just ministeeriumite kooskõlastusringi, ettevalmistus VV-le esitamiseks

- koondab loomatauditõrje seaduse, veterinaarkorralduse seaduse ja loomade ning loomsete saadustega kauplemise seadused
- Ajakohastatakse kehtivaid sõnastusi ja **rakendatakse LTM**
- Asendab koos delegeeritud aktide ja rakendusaktidega praegu direktiividel põhineva siseriikliku õiguse (üle 40 baasdirektiivi ja määruse, kogu Veterinaaria *acquis* üle 400 akti)
- Säilitatakse kehtivad üldpõhimõtted
- Rõhk ennetamisel, lihtsamal ja turvalisemal kaubavahetusel, suuremal paindlikkusel esilekerkivatele ohtudele reageerimiseks
- Rahvusvahelise õigusega kooskõla tagamine

LTM rakendamine – bioturvalisus, bioturvalisuse kava (art 10)

Bioturvalisuse meetmed:

- Füüsilise kaitse meetmed, nagu ala sulgemine, piirdetarad, varjualused, võrk jms.
- Puhastus ja deso, putuka- ja näriliste tõrje
- Meetmete rakendamine ettevõttesse sisenemisele ja sealt väljumisele, seadmete kasutamisele, farmis liikumisele, loomade ja toodete sissetoomisele, sh. karantiinile ja korjuste kõrvaldamisele.

Bioturvalisuse kava on tööriist, mis aitab luua ettevõttes selge ja kontrollitava bioturvalisuse süsteemi, seda vastavalt vajadusele hinnata ning ajakohastada

VetS - bioturvalisuse kava kohustus kõigile põllumajandusloomade pidajatele?

Teadlikkus (art 11)

Ettevõtjate ja loomakasvatusspetsialistide teadmised vastavalt peetava looma liigile, tootmisviisile ja täidetavatele ülesannetele

- loomataudidest
- bioturvalisusest
- loomatervise, -heaolu ja inimeste tervise seostest
- loomakasvatuse headest tavadest, AMR

Teadmiste allikana arvestatakse

- töökogemust või läbitud koolitust
- vastavat haridust
- muud kogemust, mis annab samaväärsed teadmised

Riik toetab teadlikkuse tõusu läbi teadmussiirde pikaajalise programmi

Jälgimiskohustus loomataudide õigeaegseks avastamiseks (art 24)

Loomapidajal on kohustus jälgida

- enda vastutusel olevate loomade tervist ja käitumist
- toodangunäitajate muutusi
- ebatavalist suremust jt tõsiseid haigestumisele viitavaid märke

Lisaks kohustus tagada veterinaararsti riskipõhised, regulaarsed farmikülastused (vähemalt 1x aastas), mida võib teha kombineerituna muude külastustega.

- Eesmärk: ettevõtja nõustamine, tauditunnuste avastamine

Veterinaarravimite ja ravimsööda määruste rakendamine

Ravimiseaduse ja söödaseaduse muudatused - ettevalmistused 2020, EISI eeldatavalt 2021 algus, koostöö SOM, RA

- Uute veterinaarravimite kättesaadavus paraneb
- Lihtsam müügilubade menetlus, pigem kesksed müügiload
- Vähem tõkkeid ravimite liikumisel, ühtsem kontroll
- Paindlikum kaskaad, mikroobivastaste ravimite vastutustundliku kasutamise ja resistentsuse vähendamise meetmed (AMR)

Veterinaarravimite kasutamise piirangud

Keelatud on kasutada mikroobivastased aineid:

- rutiinselt
- puudulikku hügieeni, kehva hooldamise või muu juhtimisvea korvamiseks
- kasvu edendamiseks, jõudluse tõstmiseks
- profülaktiliselt/ennetavalt (va. üksikloom veterinaari poolt põhjendatud vajadusel)

Metafülaktiline/rühmaravi lubatud vaid viimase võimalusena (veterinaararsti diagnoos ja põhjendatud vajadus)

Liikmesriik võib oma territooriumil teatavate mikroobivastaste ainete kasutamist loomadel täiendavalt piirata või keelata!

AB kasutuse andmete kogumine alates 28. 01. 2022.

- munakanad, broilerid, nuumkalkunid, vasikad, nuumsead- 2 aasta jooksul vastavalt otsusele 2013/652/EL mikroobide resistentsuse seire ja aruandluse kohta;
- teised toidu saamiseks peetavad loomad- 5 aasta jooksul;
- muud kasvatatavad või peetavad loomad- 8 aasta jooksul

Vabatahtlikult võib andmeid koguda füüsiliste isikute lemmikloomade ravimite kasutamise kohta

Siseriiklikud algatused - Toiduseadus

Eelnõu on läbinud Riigikogus esimese lugemise ja planeeritud jõustumine 01.01.2021

- Riigisisese loakohustuse asendamine teatamiskohustusega teatud käitlemisvaldkondades (ToiduS § 8 lg 1 p 2-7)
- Volitusnormide loomine hügieeninõuete paindliku rakendamise eesmärgil väikeettevõttes, sh väiketapamajas, ning loomse toidu käitlemisel jae-ettevõttes ja eramus (kohandused piirduvad ehituslike, ruumide ning seadmete paigutuse nõuetega seonduvaga)
- Toidu säilitamisnõuete määramiseks ning kestvuskatsete tegemiseks valdkonna eest vastutava ministri määruste volitusnormide kehtetuks tunnistamine

Siseriiklikud algatused – Loomakaitse seadus ja pankrotiseadus

Eelnõu Riigikogu menetluses ja jõustub 2021 alguses

- loomaomanikult äravõetud loomade pidamise ülesanne asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras pannakse KOV üksuse asemel VTA-le (01.01.2021 alates PTA-le)
- PankrS muudatused on tingitud vajadusest tagada loomade tervise ja elu kaitse ka juhul, kui loomapidaja suhtes on esitatud pankrotiavaldus ja algatatud pankrotimenetlus – VTA ja pankrotihalduri koostöö

Lubatud veterinaarsed menetlused seakasvatuses

„Põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 muutmine

- Põrsaste sabade ja silmahammaste regulaarne/ennetav lõikamine on keelatud
- Silmahammaste ja saba lõikamine on lubatud üksnes juhul, kui emiste nisadel või teiste sigade kõrvadel või sabadel esineb vigastusi ning muud sigade pidamise keskkonda ja loomkoormust arvestades rakendatud ennetavad meetmed sabade närimise ja muude voomade vältimiseks ei ole andnud tulemusi. Otsuse silmahammaste või saba lõikamise vajaduse kohta teeb veterinaararst
- Teave nimetatud muude ennetavate meetmete ning veterinaararsti otsuse kohta peab kajastuma loomapidaja tegevuse üle peetavas arvestuses kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis
- Rakendumine planeeritud 2021 alguses

AMR-antimikroobne resistentsus

- *... on olukord, kus AB ei toimi mikroobi surmavalt või tema kasvu pidurdavalt*

- **LOOMULIK RESISTENTSUS**

- –Mikroobiliigile omane tunnus
- –Seotud ründepunkti puudumisega või rakumembraani läbimatusega

- **OMANDATUD RESISTENTSUS**

- –Mikroobi geneetiliste omaduste muutumine
- –Mutatsioonid kromosoomis
- –Plasmiidide ja transposoonide poolt kantav muutlikkus

Olulisemad antibiootikumide kasutamist soodustavad põhjused

- Antibiootikumid toimivad söödalisandina kasutatuna varjatud kasvustimulaatorina;
- Ravimid on loomaomanikule kättesaadavad ja atraktiivsed läbi hulgimüügifirmade agressiivse müügitaktika, mitmesuguste boonussüsteemide ja reklaami;
- Loomade eksportija ja vahendaja survestab kasutama ravimeid haigusi ennetaval eesmärgil;
- Intensiivne tootmissüsteem suurendab vajadust loomade rühmaraviks;
- Puuduvad süsteemsed, loomapidajaid motiveerivad karjatervise programmid nakkushaiguste ennetamiseks;
- Loomaarstide vähene teadlikkus AMRi riskidest ühiskonnale.

Mikroobide antibiootikumiresistentsuse (AMR) leviku vähendamine

- Antibiootikumide kasutamine on alates 2015. aastast olnud Eestis langevas trendis.
- Samuti on vähenenud multiresistentsete E-coli'de osakaal.
- Inimtervishoius kriitiliselt olulise antibiootikumirühmade (3. ja 4. põlvkonna tsefalosporiinid ja kinoloonid) müüginumbrid on Eestis kõrged. **Oleme EL-s esimes 5 hulgas.**
- Tetratükliinide ja penitsilliinide müügi kogused on vähenenud. **See on vastupidine teiste riikide praktikaga.**
- Võrreldes 2018. aastaga on 2019. aastal vähenenud 3. ja 4. põlvkonna tsefalosporiinide müügi kogused loomakasvatuse 15,4% võrra

Kriitilised antibiootikumid on loomaomanikule atraktiivsed, kuna nende keeluaeg piirdub kasutamise päevaga!

Ravimite ning ravimsöötade loomahaiguste ennetamiseks ja raviks kasutamise tingimused ja kord

Maaeluministri määruse muudatus jõustub 01. juulist 2021. aastal

- 3. ja 4. põlvkonna tsefalosporiinide ja kinoloonide võib kasutada ainult siis, kui haigustekitaja ravimitundlikkuse uuring on läbi viidud ja selle kohaselt on loomal välja arenenud resistentsus teiste selle haigustekitaja raviks näidustatud antibiootikumide suhtes
- Erandid lubatud ainult lemmikloomade puhul
- Kõik erandite kasutamise juhtumid peavad olema dokumenteeritud

Mikroobide antibiootikumiresistentsuse vähendamise tegevuskava (alates 2017)

Põhitegevusteks õigusruumi kujundamine, järelevalvega tugevdamine, seire, teadusuuringud, teadlikkuse tõstmine, e-andmebaasi loomine kasutamise statistika korjeks

Tegevuskava rakendusplaani kavandatavad täiendavad tegevused:

- ÜPP karjatervise ja bioohutuse meetmete väljatöötamine, kus AB kasutamine on indikaatoriks meetme edukusele;
- AMR seire kvaliteedi tõstmine läbi genotüüpiseerimiseks vajaliku metoodika rakendamise;
- Küsitlust inimravimite kasutamise piiramise võimalustest veterinaarmeditsiinis;
- Teavitustööd AMRiga seotud teemadel;
- Loomaarstidelt on tulnud ettepanek muuta seadusandlust nii, et vähendada loomaarsti sõltuvust loomaomanikest (analüüs)

Mikroobide antibiootikumiresistentsuse vähendamise tegevuskava (alates 2017)

- Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel on moodustatud 2019. aasta II poolel AMR riigisisene ja valdkondade ülene juhtrühm
- Maaeluministeerium algatas 2019. aastal koos Sotsiaalministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumiga projekti „Mikroobide resistentsuse ohjamise ja vähendamise võimalused“
- Õiguslikud täiendavad normid ja piirangud antimikroobsete ainete kasutamiseks loomakasvatuses on EL üleselt kokku lepitud ja jõustuvad 2022. aasta jaanuaris (VRM ja RSM)

MAAELUMINISTEERIUM

Täna!

Euroopa Maaelu Arengu
Fõllumajandusfond:
Euroopa Investeeringud
maapiirkondadesse